

Komplettering till naturvårdsverkets ansökan om tillstånd för ingrepp i fornlämning enligt 2 kap. 12 § KML - åtgärder i samband med utrivning av del av vattenanläggning med mera vid Järle kvarn (Länsstyrelsens diarienummer: 431-7471-2020)

Komplettering

Eftersom valet att nyttja Järleåns norra sida för tillfart till ner till Järleån i samband med åtgärder vid utrivning av del av vattenanläggning vid Järle kvarn kommer att innebära ingrepp i fornlämning och påverkan på naturreservatet vill naturvårdsverket ändra sin tidigare ansökan om tillstånd för ingrepp i fornlämning från 2020-11-02.

Den norra tillfarten till Järleån, som det redogjordes för i inskickad ansökan, går över fornlämning vilket innebär krav på en omfattande arkeologisk förundersökning, och dessutom risk för betydande påverkan på naturreservatet.

Efter att ha utrett frågan ytterligare bedömer naturvårdsverket nu att man helt ska kunna undvika den norra sidan för tillfart till ån för att i stället nyttja den alternativa södra tillfarten som beskrivs i ansökan om vattenverksamhet. Tillfartsvägen på åns södra sida går inte över någon fornlämning och är redan i anspråk tagen eftersom den anlades och nyttjades då man körde ner i ån för att akut laga en läckande damm 2021 (Figur 2).

Bakgrund

Ansökan gällande tillstånd till vattenverksamhet

- 2021-03-18 MMD domslut som gav tillstånd till ansökt åtgärd i huvudsaklig överensstämmelse med ansökan.
 - MMD dom överklagades
 - MÖD gav prövningstillstånd
- 2023-06-14 MÖD domslut där överklagandena avslogs
 - MÖD dom överklagades
 - HD har ännu inte beslutat om prövningstillstånd

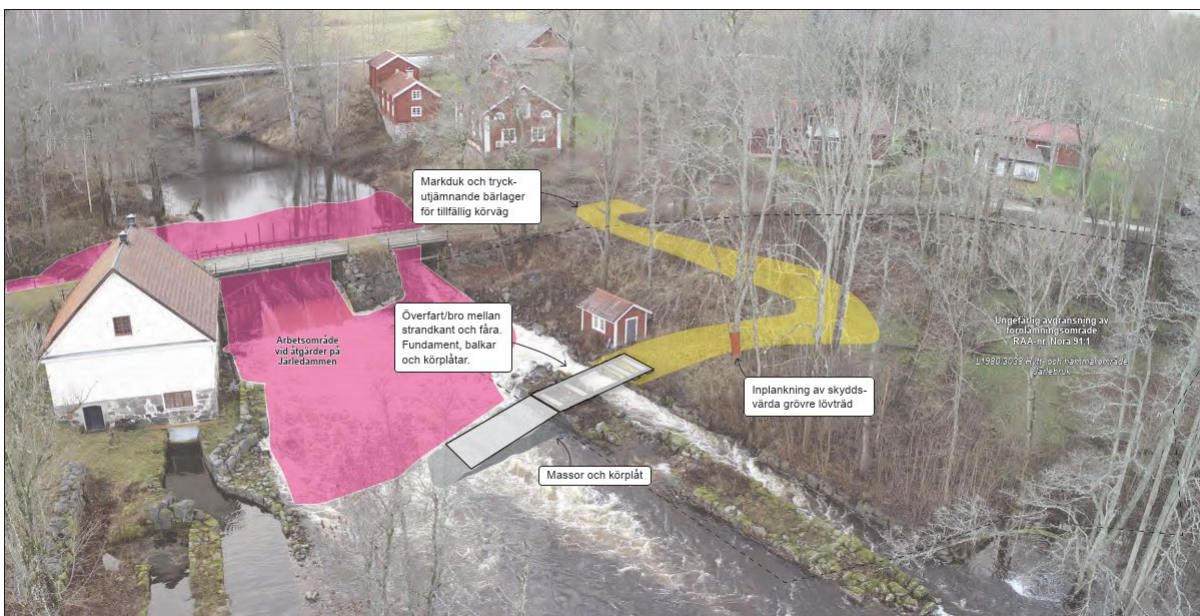
Ansökan gällande tillstånd för ingrepp i fornlämning

- 2020-11-02 (Naturvårdsverket skickar in ansökan till Länsstyrelsen). Ansökan om tillstånd för ingrepp i fornlämning enligt 2 kap. 12 § KML - åtgärder i samband med utrivning av del av vattenanläggning med mera vid Järle kvarn med bland annat en bilaga: *Preliminär beskrivning av tillfartsväg över RAÅ-nr. Nora 91:1.*
- 2021-08-17 (Länsstyrelsens beslut om förundersökning) Beslut om arkeologisk förundersökning av fornlämningar vid Järle kvarndamm, L1980:3038 och L1980:2481, Nora kommun, Dnr: 431-7471-2020.
- 2022-12-05 (Naturvårdsverket ansöker om dispens från naturreservatets föreskrifter). Ansökan om dispens från reservatsföreskrifterna, för arkeologisk förundersökning av fornlämningar vid Järle kvarndamm, Dnr: 521-10765-2022.
- 2023-06-30 Mejl från Länsstyrelsen om behov av komplettering av ansökan om dispens från naturreservatets föreskrifter.

Beskrivning

Naturvårdsverket har beviljats tillstånd till själva den ansökta åtgärden som gäller utrivning av del av vattenanläggning med mera i Järleån vid Järle kvarn i Nora kommun (med reservation för om HD medger provningstillstånd) och i det tillståndet även fått dispens från naturreservatets föreskrifter för att den ansökta åtgärden ska kunna utföras.

Parallellt med tillståndsansökan för vattenverksamheten ansöker naturvårdsverket även om ingrepp i fornlämning enligt kulturmiljölagen. I en bilaga till ansökan, *Preliminär beskrivning av tillfartsväg över fornlämning RAÄ nr Nora 91_1*, redovisas den planerade tillfartsvägen ner till Järleån på vattendragets norra sida som bland annat går över fornlämning (Figur 1). Länsstyrelsen beslutar att det krävs en arkeologisk förundersökning för att få bättre kunskap om fornlämningarna och hur de kommer att påverkas av de kommande arbetena samt för att kunna ta ställning till om ett tillstånd till borttagande av del av fornlämning kan lämnas. På uppdrag av Länsstyrelsen tar Arkeologgruppen fram en arbetsbeskrivning för den arkeologiska förundersökningen som innebär avsevärt större intrång i naturreservatet än vad den redan tillståndsgivna vattenverksamheten i sig innebär.

Figur 1. Kartskiss från bilagan "Preliminär beskrivning av tillfartsväg över fornlämning RAÄ nr Nora 91_1" som bifogades ansökan om ingrepp i fornlämning.

Naturvårdsverket ansöker om dispens från Naturreservatets föreskrifter för att utföra den arkeologiska förundersökningen. Länsstyrelsen bedömer att man inte kan uppskatta påverkan på naturreservatet av den arkeologiska förundersökningen på grund av att ansökan om dispens från naturreservatets föreskrifter är otydlig med om var arbetena ska utföras och vilken påverkan det får på naturvärdena i reservatet. Länsstyrelsen anger att ansökan behöver kompletteras.

Med detta som bakgrund har Naturvårdsverket nu utrett alternativa tillfartsvägar för att försöka minimera ingrepp i fornlämning/påverkan på kulturmiljön och därmed minska behovet av arkeologisk förundersökningen samt på samma gång minimera risken att påverka naturreservatet. I ansökan om tillstånd till vattenverksamhet redovisas två alternativa körvägar ner till ån (Figur 2). Om tillfartsvägen ner till åns södra sida används i stället för alternativ på den norra sidan bedömer Naturvårdsverket att påverkan på både naturreservat och fornlämningar kan minimeras.

Teknisk beskrivning - Järleå kvarn | Uppdragsnr. 1043797 | 2020-03-11

Norconsult

Figur 10. Principskiss på planerad gestaltning.

Figur 2. Kartskiss från ansökan som redovisar två alternativa tillfartsvägar ner till ån. En via åns norra sida och en via åns södra sida.

På den södra sidan finns redan en i anspråk tagen tillfartsväg ner till Järleå som ungefär motsvarar det i ansökan grovt redovisade alternativet från södra sidan (Figur 3). Denna tillfartsväg anlades när en dammläcka akut åtgärdades 2021 och bedöms kunna användas för att få ner både de maskiner och de massor som krävs för nu planerad åtgärd från den södra stranden. Denna redan befintliga nerfart går inte över någon utpekad fornlämning och bedöms inte heller innebära risk för att skyddsvärda grövre träd måste avverkas eller riskerar att påverkas. Möjligen kan det befintliga bärlagret behöva förstärkas något och ytterligare något mindre träd behöva avlägsnas längs tillfartsvägen för att skapa tillräckligt utrymme. De delar av fornlämningen RAÄ nr Nora 91_1 som berör ån och strandkanten kommer även med denna lösning att kunna påverkas av den bottenutjämning och det erosionsskydd som ska genomföras enligt tillståndet för vattenverksamheten.

Via denna befintliga tillfartsväg ner till åns södra sida kan man ta ner både grävmaskiner och massor varefter grävmaskinen succesivt kan bygga upp botten enligt tillståndet för vattenverksamhet för att sedan köra på den uppbyggda botten fram till dammen. Utskoven kan rivas ut och delar fraktas bort från dammens uppströmssida och sedan transporteras bort via tillfartsvägen på den södra sidan om ån. När dammutskoven är rivna bedöms grävmaskinen kunna köra ner till dammens nedströmssida genom den större utskovsöppningen för att utföra även de tillståndsgivna bottenjusteringarna på dammens nedströmssida.

Figur 3. Foto från arbetet med att åtgärda läckaget vid dammen 2021. På fotot syns den tillfartsväg som anlades vid det tillfället och som kan nyttjas som tillfart till ån även vid utrivning av dammen. (Norconsult).

När dammen är avsänkt ser det inte ut att vara djupare än att en grävmaskin kan köra på botten eller åtminstone succesivt kan bygga upp botten framför sig så den kan köra där (Figur 4).

Figur 4. Foto från arbetet med att åtgärda dammläckaget 2021. På fotot delar av botten uppströms dammen då den var delvis avsänkt. (Norconsult).

Med denna lösning kan man helt undvika att köra på åns norra sida där de största natur- och kulturmiljövärdena på land bedöms finnas. De markytor som tas i anspråk för tillfartsvägen på åns södra sida är redan påverkade genom att grusmassor lagts på, fordon vid upprepade tillfällen kört på och kompakterat de pålagda massorna och dessutom har eventuellt även redan något träd tagits bort för att skapa ett utrymme för fordonen ner till ån.